

Utgave: Lørdag 19. nov.

Forsida

Kommentar

Aktuelt

Politikk

Innenriks

Dokument

Utenriks

Portrett

Greta Thunbergs «Klimaboka» er framfor alt et folkeopplysningsprosjekt. Hvem vil se – og lytte?

Adjø samhörighet

KOMMENTAR | Tom Egil Hverven |

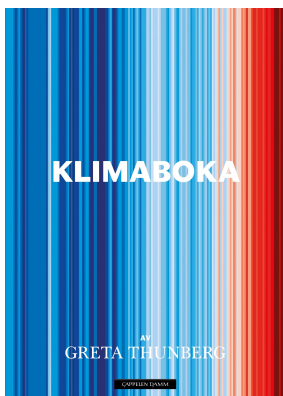

TØRKE: Greta Thunbergs bok har bidrag fra eksperter og fra folk som beskriver klima- og naturendringene på nært hold. Her et sjiraffkadaver i Kenya i 2021.

foto: Brian Inganga/ap/ntb

Etter å ha lest «Klimaboka», Greta Thunbergs antologi med bidrag både fra verdens fremste naturforskere og representanter for urfolk, lurar jeg på hvor det blir av internasjonal solidaritet. At den mangler i noen av verdens største økonomier, som reagerer på natur- og klimakrisa ved å velge ledere som setter egen nasjon først, er ikke overraskende.

Men at mangel på samhörighet preger Norge, et land som tjener hundrevis, for ikke å si tusenvis av milliarder kroner på energikrisa, er mer forstemmende. Korona-pandemien viste at verden er i stand til å reagere raskt og koordinert på en truende fare. Fraværet av medfølelse med dem som rammes av klimaendringene i andre land, og mangelen på forståelse av hvor alvorlige klimaendringene blir for vårt eget, er desto mer ubegripelige. Fattige flest bor utenfor Norge. At millioner havner i akutt nød, får konsekvenser for oss. Hvorfor innser ikke styringspartier som Arbeiderpartiet alvoret i klimaendringene? Hvorfor klarer ikke opplyste demokratier å velge politikere som leverer handling i stedet for prat?

Kanskje fordi velgerne ikke er tilstrekkelig opplyste.

Greta Thunberg og flere bidragsytere mener fossil-industrien, mediene og politikerne i flere tiår har klart å innbille folk at alvorlige virkninger av klimaendringer fremdeles er mulig å holde på avstand. Nå viser det seg for alvor å være usant. Naturtap, ekstremvær, tørke og flom rammer stadig større deler av verden. FNs generalsekretær António Guterres har riktignok advart i

sterke ordelag, også før klimatoppmøtet i Egypt. Likevel virker det som han taler for døde ører – også i Norge. Selvfølgelig bør de lavest stilte i samfunnet hjelpes ut av en akutt strømkrise. Men den norske debatten om strømkrisa er preget av hodeløs populisme, uten tilstrekkelig forståelse for at krisa henger sammen med klimaendringene.

Vi har bak oss tre tiår med økende kunnskap om konsekvenser av karbonutslipp, men uten reelle kutt av betydning. Fremdeles lover norske politikere å redusere utslippene kraftig før 2030. Men tror noen for alvor at verdens akselererende ressursknapphet – følgene av naturtap og klimaendringer – samtidig kan tilby den økte velstanden politikerne lover? Det motsatte er tilfelle. «Klimaboka» inneholder vitenskapelig belagte grafer som peker mot ødeleggende klimagass-nivåer om få år. Den gir mulighet til å forstå både lokale utfordringer og globalt ansvar. Håndboka er en utgivelse i god folkeopplysningstradisjon, med vekt på demokratiske løsninger. Thunbergs bok viser konkret hva klimagasser gjør med kloden, med artikler skrevet av folk som på nært hold kan beskrive tørkerammede områder i Sentral-Afrika eller virkninger av permafrostens smelting på Nordkalotten.

«*Stemmer fra hele kloden kommer til orde.*»

Hva tilbyr Greta Thunbergs bok som ikke allerede finnes i gode norske framstillinger som Dag O. Hessens «Verden på vippepunktet» eller Bjørn H. Samsets «2070»? Vel, Samset har skrevet et av kapitlene i «Klimaboka». Hans bidrag fra sitt spesialfelt, aerosoler, partikler som bidrar til luftforurensning, er eksempel på at Thunbergs bok forener mer enn hundre eksperter og skribenter innen ulike vitensområder, fra fysikere og meteorologer til klimaaktivister og skjønnlitterære forfattere. Artiklene er korte, som regel bare to til fire boksider, ispedd grafer og illustrasjoner, samt et rikt fotomateriale som viser klimaendringenes konsekvenser. Det som skiller «Klimaboka» fra andre utgivelser, er at det globale perspektivet ikke fremmes gjennom tall og påstander, men ved at stemmer fra hele kloden kommer til orde. Tekstene i bokas fem hoveddeler bindes sammen av Greta Thunbergs egne bidrag, klart og tydelig formulert, med et både aktivistisk og pedagogisk siktepunkt: Hun vil utløse engasjement, handling.

Litterært sett er det ikke overraskende at noen bokas beste partier er skrevet av skjønnlitterære forfattere, som kanadiske Margaret Atwood. Jeg vil framheve indiske Amitav Gosh. Han forteller historien om øya Ternate, øst i Indonesia. Her vokste treet som produserte kryddernellik, en verdifull handelsvare i århundrer. Gamle portugisiske og nederlandske fort viser hvordan kolonihistorien har satt spor i landskapet. Nå dør nelliktrærne som følge av tørke. Klimaet har endret seg. De som rammes, er fattige bønder. Med få ord viser Amitav Gosh' historie om Ternate hvordan nasjonalisme, militærmakt og geopolitiske forskjeller hindrer globale avtaler om avkarbonisering. Rike land vender oppmerksomheten innover. Varmegradene vil likevel rive grunnen bort – også for rikdom.

Opp gjennom historien har store endringer skjedd fordi tilstrekkelig mange erfarte å leve i en nødstilstand, en uutholdelig situasjon som ikke kunne vare. Forskjellen fra revolusjonsbevegelsene som skapte moderne demokratier på 1700- og 1800-tallet, er at en annen erkjennelse brer seg: Det er ikke lenger den enkelte nasjonen som er blitt for liten for en voksende befolkning. Selve planeten og dens ressurser er blitt for små. Fossile utslipp kveler og varmer opp atmosfæren, til flere grader over førindustriell tid, med uoverskuelige konsekvenser for alt liv. Mennesket forandrer også land og hav på måter som truer artsmangfoldet som sådan; naturen mister evnen til å regenerere seg

selv. Dermed opphører naturen å være ressurs for mennesket og livet som omgir det.

Mens jeg leste boka og skrev denne kommentaren i november, opplevde deler av Vestlandet nok en ødeleggende flom. Samtidig badet Østlandet i sol, med rekordvarme for årstiden. I mellomtiden ble klimatoppmøtet COP27 arrangert i Egypt. «Klimaboka» gir rikelig anledning til å sette seg inn i en av toppmøtets hovedsaker: De fattige, utsatte landenes krav om kompensasjon for «tap og skade», konsekvenser av klimaendringene påført som følge av rike lands vettløse vekst siden kolonitiden. I Klassekampen kan du lese om dette jevnlig, for eksempel skrevet av gode spaltister som Anna Blix (rådgiver for Rødt på Stortinget) og Arne Johan Vetlesen (professor i filosofi) denne uka.

Skal du kunne danne deg det store bildet, må du lese «Klimaboka», den mest fullstendige, lettfattelige framstillingen av klimakrisa til nå.

Del artikkelen

